Rechizitoriul și tipologia documentelor din dosarele civile ale Execuției Judecătoriei a Departamentului Întâi al regiunii Basarabiei (1813-1816)

Teodor CANDU,
Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală;
Universitatea de Stat din Moldova

În primăvara anului 1813 în spațiul pruto-nistrean, recent anexat la Imperiul Rus, demarează un proces amplu de organizare instituțională la nivel regional, prin instituirea unui Guvernământ regional în frunte cu guvernatorul civil Scarlat Dimitrie Sturza, un fost boier moldovean, emigrat în Rusia la sfârșitul secolului al XVI-II-lea. În procesul de organizare a acestei structuri ca model a fost preluată forma de organizare a Divanului Moldovei, și aici au fost create mai multe instituții printre care a fost constituită și Expediția Judecătoriei, ca parte componentă a Departamentului Întâi. Ea era formată în mare din consilieri judecători din rândul boierilor moldoveni, care au preferat în virtutea unor circumstanțe obiective și subiective să treacă în supușenie rusă, avea drept obiectiv aplicarea legislației și obiceiului pământului în soluționarea litigiilor patrimoniale și de altă natură. Astfel în cadrul comunicării ce o propunem intenționăm să punem în discuție unele date privitor la tipologia documentelor intrate și ieșite din cadrul acestei instanțe judecătorești pe parcursul aflării acestei instanțe în componența Departamentului Întâi, adică până în anul 1816. O analiză primară a bazei documentare ne permite să susținem ipoteza că în primii ani de la anexare în materie de procedură civilă a fost aplicat obiceiul de examinare a cauzelor civile bazat pe regulile și cutumele formate și dezvoltate în Țara Moldovei de până la raptul teritorial din anul 1812.